

Seria Policy Brief cuprinde texte bazate pe surse publice. Opiniile exprimate reprezintă punctele de vedere ale autorilor.

Egiptul și provocările guvernării

Laura Sitaru

Provocări politice și economice interne

Era de așteptat ca aspectele economice să creeze cele mai mari probleme noului guvern egiptean condus de Hisham Qandil, alături de evoluțiile deloc liniștitoare ale securității regiunii Sinai care, în mod normal, ar fi adus venituri mari țării, fiind una dintre zonele turistice cele mai atractive. După căderea regimului Mubarak și punerea în chestiune a ajutorului financiar american anual acordat Egiptului, necesitatea unui împrumut de pe piața internațională a devenit tot mai evidentă. În mediile politice și civice egiptene s-a dezbătut îndelung oportunitatea recurgerii la un împrumut internațional, fiind cunoscute reticențele față de o astfel de decizie exprimate răspicat de către Frații Musulmani, grupare din rândurile căreia face parte actualul președinte al țării, Muhammad Mursi. Teama de subordonare internațională prin dependența față de instituțiile financiare internaționale a fost reiterată în luările de poziție ale diverselor figuri politice și publice egiptene pentru care exemplul erei Mubarak – un regim intens finanțat din exterior și, prin urmare fără o perspectivă politică proprie – trebuia evitat pe cât se poate. Și totuși ... presiunea economică uriașă – nocivă, cum se știe, bunului mers al treburilor politice – i-a determinat pe liderii egipteni, președintele Mursi și primul ministru Qandil, să-și dorească¹ un acord cu Fondul Monetar Internațional. Într-un amplu interviu², primul acordat presei occidentale, președintele egiptean, întrebat fiind despre măsurile de

¹ Așa cum consemnează Kareem Fahim într-un articol din *New York Times*, publicat în 22 august 2012.

² Preluat și de aljazeera.net pe 28 august 2012: www.aljazeera.net

salvare a economiei țării și evitând întrucâtva un răspuns clar, invocă capacitatea de sacrificiu a cetățeanului egiptean pentru propria-i patrii. De asemenea, aduce în discuție conceptul de justiție socială pe care trebuie să se bazez economia țării, astfel încât fiecare cetățean să poată să se bucure de condiții demne de viață. Muhammad Mursi invocă³ cu generozitate principiul echilibrului în împărțirea și dispunerea de resursele țării, principiu care, alături de cel al justiției sociale, poate să ducă cu gândul la un fel de *socialism* islamic, în care principiul egalității sociale provine dintr-o normă religioasă și nu ideologică. Stabilitatea monedei naționale este, desigur, un indiciu pentru starea economică generală a unei țări, iar Egiptul încearcă să mențină lira stabilă printr-un șir de împrumuturi, pe care președintele Mursi preferă să le considere *depozite*, mai ales atunci când întrebarea se referă la împrumuturile generoase venite de la statele din Golf, Arabia Saudită și Qatarul. Este, de altfel, notoriu rolul (și) financiar jucat de Qatar în cazul evenimentelor care au marcat statele din nordul Africii, în special Tunisia, rol asumat de Doha, recunoscut și apreciat de către beneficiari⁴. În luările publice de poziție ale politicianilor egipteni proveniți din rândurile Fraților Musulmani sau simpatizanți ai acestora, împrumuturile de la statele arabe din Golf sunt preferabile celor de proveniență occidentală, din considerente care nu trebuie îndelung explicate. Totuși, cel puțin pentru Egipt, banii din Golf nu par să poată acoperi nevoile unei economii care trebuie să-și reia funcționarea după o perioadă deja destul de lungă de stagnare.

O provocare semnificativă, am zice chiar decisivă, ține tot de politica de echilibru pe care președintele Muhammad Mursi o vede ca axă dominantă a strategiei sale de guvernare. Două aspecte ne atrag în mod deosebit atenția în planul politicii interne, unul de ordin economic, menționat și mai sus, celălalt de natură politică. Ne vom opri cu câteva considerații asupra dificultăților de natură politică pe care președintele Mursi le-ar putea întâmpina, deși mulți ar spune că, beneficiind de un

³ În interviul preluat de aljazeera.net, cu titlul *Awwalu hiwar-in 'ālamī ma'a r-ra'īs Mursī* (Primul dialog internațional cu președintele Mursi), www.aljazeera.net, consultat pe 28 august 2012

⁴ Într-un interviu pentru Jeune Afrique (www.jeuneafrique.com) din 27 august 2012 și intitulat „Islam et politique sont indissociables”, Ghashid Ghanouchi, liderul partidului *En-Nahda* (reconfirmat în funcția de președinte al formațiunii la congresul din 12-16 iulie 2012), aflat la putere în Tunisia, vorbește despre sprijinul pe care Qatarul l-a acordat revoluțiilor arabe prin intermediul televiziunii al-Jazeera, cu sediul la Doha, numind micul stat din Golf „partener al Primăverii arabe”. Ajutorul Qatarului nu este însă numai mediativ, investițiile în proiectele economice fiind în plin avânt, de la orașe turistice (la Tozeur), până la rafinării și extragerea fosfatului, cum afirmă Ghanouchi.

sprijin popular important întărit prin vot, acesta nu ar avea motive de îngrijorare. Totuși, atrag atenția unii analiști arabi⁵ provenind din zona ideologică căreia îi aparține și președintele Muhammad Mursi, dacă se dorește funcționarea societății într-un climat democratic, nu ar trebui ca spațiul public să fie *sufocat* de un singur tip de discurs – cel islamist. Dintr-un început, discursul islamist a fost conceput ca alternativă la orientarea de tip laic, situându-se apoi în opoziție cu aceasta. Diabolizarea adversarului, prin regurgerea la un arsenal discursiv propriu ideologiei islamiste, nu ajută în niciun fel la crearea unei atmosfere propice pentru dezvoltarea unei vieți politice pluripartite, crede Fahmi Huwaidi⁶. Idealul islamic pentru o societate funcțională este reprezentat de principiul consensului comunității / al națiunii – *al-iğmā' al-watanī* – la care nu se poate ajunge în acest moment și din cauza unui discurs radical, de excludere a adversarului politic, practicat de diferitele curente de orientare islamistă. „Islamiștii trebuie să înțeleagă că nu sunt singuri pe scena politică și că nu reprezintă interesele și idealurile tuturor cetățenilor egipteni. Acesta nu înseamnă că trebuie să abdice de la proiectele lor politice, ci să admită că există și alternative”, consideră analistul egiptean. *Fraterizarea*⁷ țării nu este o soluție sau este un răspuns în oglindă dat epocii Mubarak, ceea ce, desigur, nu corespunde cu aspirațiile revoluției egiptene din 25 ianuarie 2011. Fahmi Huwaidi face o comparație a situației de intoleranță deocamdată discursivă a curentelor islamiste – ceea ce a creat de altfel o nefirească opoziție între termenii religios și civic – *dīnī* și *madanī* – la nivelul societății egiptene, cu starea de haos și, mai apoi, de dezagregare statală suferite de către Spania andaluză în perioada cunoscută sub numele de *reyes de taifas*⁸ (în arabă, *ru'asā'u t-tawā'if*). Pericolul de *sufocare* a celorlalte forțe politice (și nu e vorba de mișcarea salafită, desigur) există și, așa cum remarcă cu justete analiștii

⁵ Este vorba de editorialistul Fahmi Fuwaidi, cunoscut pentru opiniile sale în sprijinul islamului moderat, în articolul *Hilfu l-fudūl huwa l-hall*, publicat de *aljazeera.net* pe 3 septembrie 2012 (www.aljazeera.net)

⁶ Vezi nota 5

⁷ Termenul provine de la numele grupării „Frații Musulmani” și este folosit pentru a descrie generalizarea discursului și proiectului politic inspirat de ideologia islamistă de către Samar al-Gamal în analiza “Egypte: des militaires en coulisses et en poste”, publicat de site-ul *alencontre.org*, pe 5 septembrie 2012. (<http://alencontre.org/moyenorient/egypte/>)

⁸ Perioadă din istoria Spaniei andaluze care corespunde secolelor al XX-lea și al XI-lea și care marchează declinul politic al acestui stat. Fărămișarea regatului în mai multe emirate duce, în cele din urmă, la venirea în peninsulă a două dinantii marocane care înseamnă sfârșitul califatului omeiad din Spania Andaluză. Cf. Albert Hourani, 2010, *Istoria popoarelor arabe*, Iași: editura Polirom

arabi, reprezintă o piedică importantă în realizarea idealului islamic de consens național.

Aflată în evidentă dificultate, economia egipteană trebuie să facă schimbări semnificative de înțelegere a mersului unei economii reale, care să nu mai fie patronată de grupuri sau caste. Referirea privește grupul militarilor care au guvernat țara din 1952 și care deține, conform estimărilor specialiștilor⁹, între 25 și 40 % din economia Egiptului. Trecerea în plan secund a unor nume sonore din rândurile armatei, printre care se numără fără îndoială mareșalul Hussein Tantawi, nu trebuie să ne ducă spre concluzia greșită că armata și-ar fi pierdut odată cu această mișcare și enorma putere economică sau influența pe care o are la nivelul administrației locale și centrale a țării. Simple date¹⁰, precum - 16 din cele 27 de guvernorate ale Egiptului sunt conduse de generali sau colonei în exercițiu ai armatei egiptene - sau - ofițeri în retragere și în rezervă ai armatei dețin funcții de conducere în cele mai importante trei sectoare ale economiei egiptene – agricultură, urbanizare și turism ne arată cât de mare este ponderea prezenței acestei caste dincolo de sfera sa de atribuții. De altfel, se pare că însuși președintele Mursi a înțeles că retragerea militarilor din prim-planul scenei politice (fără a o părăsi, desigur) nu se poate face decât în schimbul unor privilegii adăugate la cele deja existente sau, în cel mai rău caz, prin menținerea acestora. Trimis la pensie, mareșalul Hussein Tantawi a primit o înaltă decorație a statului egiptean – Ordinul Nilului – ceea ce îi asigură tratamentul rezervat unui șef de stat, în timp ce alți militari „pensionați” au primit posturi în conducerea unora dintre cele mai profitabile companii egiptene, cum ar fi compania care administrează Canalul de Suez¹¹.

Proiecte egiptene în plan extern

În lumina celor de mai-sus, economia egipteană trebuie să stimuleze sectorul investițiilor și, consecutiv, pe cel al producției interne care ar da naștere și locurilor de muncă atât de așteptate de populația sărăcită. Astfel, nevoia de a atrage investitori este

⁹ Estimarea îi aparține în cazul citat de acest studiu istoricului Mohamad al-Gawadi ale cărui opinii sunt preluate în analiza lui Samar al-Gamal cu titlul “Egypte: des militaires en couliisses et en poste”, publicat de site-ul alencontre.org, pe 5 septembrie 2012 (<http://alencontre.org/moyenorient/egypte/>)

¹⁰ Citate de Samar al-Gamal (vezi nota 9)

¹¹ Cf. Samar al-Gamal (vezi nota 9).

vitală pentru viitorul țării, inclusiv sau, mai-ales, cel politic. În acest context am înscris și vizita în China a președintelui egiptean care, dincolo de dorința ca țara sa să se întoarcă în calitate de actor regional important pe scena internațională, intenționează o bună legătură economică cu China, sau, în formularea președintelui Mursi, „o reechilibrare a balanței comerciale cu China, net în defavoarea statului egiptean în acest moment¹²”. Analiztii arabi explică vizita lui Muhammad Mursi în China și prin dorința Egiptului, de altfel și strategie de politică externă enunțată ca atare de noul președinte, de a echilibra politica de relații externe a Egiptului care, în ultimele decenii, a avut ca partener privilegiat Occidentul. Pe de altă parte, demersul lui Muhammad Mursi este foarte criticat și considerat inoportun: primul ministru, Hisham Qandil, ar fi putut cu siguranță să conducă delegația egipteană, majoritar economică, în vizita în China. Lui Mursi i se reproșează că neglijează componenta regională în politica externă, fie ea arabă sau islamică, astfel după vizita în Arabia Saudită, prima după alegerea sa ca președinte al Egiptului, nu a mai făcut vreo altă vizită în regiune. Astfel, turneul care cuprinde, alături de China, și Iranul e considerat cu atât mai inoportun¹³. Cunoscută fiind poziția Chinei deosebit de critică față de revoluțiile arabe, incluzând aici și susținerea constantă pentru regimul lui Bashar al-Asad, vizita președintelui egiptean pare cu atât mai *neavenită*, sunt de părere analiștii arabi. Să fie componenta economică singurul resort al acestei vizite? Rămâne de văzut.

Desigur, vizita lui Muhammad Mursi în Iran a durat câteva ore și a survenit în contextul reuniunii organizației Mișcării Țărilor Nealiniate care și-a desfășurat lucrările celui de-al șaisprezecelea summit al său la Teheran, Iranul preluând președinția de la Egipt pentru următorii trei ani. Cele mai multe dintre cele douăzeci și nouă de țări membre au fost reprezentate la nivel de miniștri, de unde și întrebările în jurul înaltei participări egiptene. În numele politicii sale de echilibru, despre care președintele egiptean vorbește în mass-media, Muhammad Mursi dorește să marcheze în același timp și o ruptură de politica externă dusă de regimul Mubarak, remarcă Nurhan Shaykh¹⁴, profesor de științe politice la Universitatea din Cairo. Ea este de

¹² În interviul mai-sus citat.

¹³ Opiniile sunt exprimate de o serie de comentatori arabi în principalele ziare de opinie.

¹⁴ Într-un interviu acordat aljazeera.net și inclus într-o analiză din 21 august 2012 publicata pe www.aljazeera.net.

păreră că vizitei în Iran a președintelui Egiptului nu trebuie să i se dea mai multă importanță decât are; este, desigur, prima vizită a unui șef de stat egiptean la Teheran după instaurarea republicii islamice, însă aceasta nu înseamnă că vom asista în perioada imediat următoare la stabilirea unei alianțe strategice între cele două țări.

Citită în cheie regională, această vizită nu este de natură să încânte statele arabe ale Golfului a căror relație cu Teheranul nu este dintre cele mai bune. De altfel, Arabia Saudită s-a și exprimat¹⁵ în acest sens în timpul vizitei președintelui Muhammad Mursi la Riyad din iulie 2012, afirmând că relația dintre cele două țări va fi condiționată și de amicitțiile regionale ale Egiptului, aluzia privind direct Iranul. Oficialii egipteni au asigurat că vizita nu este menită să dăuneze intereselor comune pe care le au Egiptul și statele arabe din Golf, fiind cunoscute pretențiile Iranului, inclusiv de natură teritorială, asupra regiunii Golfului. În acest context, al politicii de echilibru pe plan extern și intern asumată de președintele egiptean, poate ar trebui privită și inițiativa constituirii acelei comisii cvadripartite care să includă, alături de Egipt, Turcia, Iran și Arabia Saudită, al cărei scop ar fi *rezolvarea* conflictului sirian. Colaborarea celor patru actori, dintre care unul membru NATO, iar altul susceptibil de intervenție NATO, pare greu de realizat fie și numai prin prisma intereselor regionale care le opun mai degrabă decât să le aducă la o poziție comună. Interesele particulare pe care fiecare dintre cei patru actori le are în Siria face greu de crezut că inițiativa egipteană va avea succes. Arabia Saudită nu este încântată, și a afirmat răspicat acest lucru, de valul de revoluții pe care Frații Musulmani și derivațiile lor arabe¹⁶ le *confectionează* în întreg spațiul sau în fruntea cărora s-au erijat imediat după succesul acestora. Ar putea să pară paradoxală o astfel de atitudine a Arabiei Saudite, știindu-se că ea a reprezentat refugiul ideal pentru membrii grupării în vremea prigoanei pornite de Gamal Abdel Nasser împotriva Frației. Însă, de vreme ce revoluțiile alimentate ideologic și de islamul moderat par să câștige teren și să răstoarne regimuri, Frații Musulmani au devenit o amenințare deschisă pentru oricare dintre familiile care guvernează statele din Golf, și printre ele cu precădere Arabia Saudită. Analizăm

¹⁵ A se vedea declarațiile oficialilor saudiți în marginea vizitei, preluate de aljazeera.net pe 12 iulie 2012.

¹⁶ Ne referim aici la Frații Musulmani egipteni, organizația egipteană fiind cea din care au luat naștere mai apoi derivații în diverse alte țări arabe și islamice.

arabi¹⁷ au identificat câteva condiții esențiale în absența cărora relația dintre Cairo și Riyad va fi una proastă. Astfel, prima și cea mai importantă condiție ar fi ca Frații Musulmani să se angajeze că nu vor exporta revoluția către Arabia Saudită și statele din Golf, precum și evitarea, chiar întreruperea relațiilor cu structurile locale ale Frăției. Relația bilaterală trebuie să fie cu guvernul de la Riyad, nu cu diversele organizații și structuri care dezvoltă acțiuni paralele cu cele oficiale și, de regulă, contrare intereselor autorităților statului.

Islamul moderat, acest *tariqat al-wasat* (cale de mijloc), și ascensiunea sa nu este de natură să liniștească regimul saudit a cărui coabitare cu islamul wahhabit reprezintă chiar esența legitimității a structurii statale. Afirmății îngrijorătoare pentru Riyad, dar și pentru vecinii săi mai mici din Golf, vin dinspre liderii de opinie ai islamului moderat care a ajuns să guverneze în țările arabe care au cunoscut recente răsturnări de regim. A sosit momentul ca lumea arabă să fie guvernată prin *orientările politice de centru*¹⁸, fie ele laice sau religioase, afirmă răsplat Mounif Marzouqi, președintele post revoluționar al Tunisiei, un intelectual cunoscut occidentului tocmai prin sistemul de gândire politică pe care l-a elaborat în jurul conceptului de *i'tidāl* – moderație. Această alegere exclude extremele sau extremismele, fie că este vorba despre radicalii curentului islamist – mișcarea salafită¹⁹, fie că ne referim la elitele laice și extrem-laice, constată Francois Burgat. Specialistul francez aduce în discuție un fenomen interesant care poate fi observat în evoluția ideologică a grupărilor islamiste ajunse la putere – o *deradicalizare* a discursului public, o renunțare la o serie de teme, pași făcuți către o poziție moderată, către acel *islām mu'atadil*. Astfel, crede Francois Burgat, victoria politică a islamului s-a tradus în fapt printr-o înfrângere a zonei ideologice radicale a acestei orientări. În mod limpede, această viziune asupra guvernării islamice intră într-un fel de opoziție, în interiorul unei ideologii de inspirație islamică mai largă, cu tipurile de guvernare din alte state arabe sau, mai

¹⁷ Opiniile sunt exprimate de directorul centrului de cercetare *al-Khalig*, Abdel Aziz Othman ben Saqr într-o analiză citată de aljazeera.net, consultată pe 12 iulie 2012.

¹⁸ Președintele Marzouqi este citat de Francois Burgat în articolul său „Après les printemps: quel avenir pour l'islamisme?”, publicat în *Les carnets de l'Ifpo*, în 23 iulie 2012 (<http://ifpo.hypotheses.org>)

¹⁹ De menționat că mișcarea salafită, reprezentată la alegerile din Egipt de partidul *an-Nur* (Lumina) a obținut aproximativ 20% din locurile parlamentului egiptean, fiind a doua formațiune în clasamentul forțelor câștigătoare ale legislativelor din noiembrie 2011, după formațiunea politică a Fraților Musulmani. Totodată, nu este de neglijat în acest context sprijinul de care se bucură această grupare din partea unor state arabe din Golf.

degrabă, regate arabe. În Egipt, orientarea salafită, care se bucură de o puternică susținere dinspre zona Golfului, reprezintă un concurent de temut pentru Frații Musulmani în acest moment, în cucerirea zonelor de populație nemulțumită, un concurent fără îndoială mai puternic decât partidele și mișcările laice. În contextul viitoarelor alegeri legislative egiptene, a căror dată va fi anunțată după încheierea procesului de elaborare a noii constituții, formațiunea rezultată din rândurile Fraților Musulmani poate avea un adversar important în mișcarea salafită. Nefiind la guvernare, deci păstrându-și imaginea politică neștirbită, mișcarea salafită va ști să profite de contextul economic prost pe care-l străbate țara de la căderea regimului Mubarak încoace.

Extrem de interesantă pentru evoluțiile politice din regiune va fi această confruntare între cele două linii, una moderată (sau asumată ca atare), cealaltă radicală, ale ideologiei islamiste. Este foarte limpede că cele două grupuri islamiste se află acum în rivalitate, afirmă Merhezia Labidi, membru al partidului *en-Nahda*, la putere în Tunisia: „salafiștii sunt împotriva redactării unei constituții, clamând că textul coranic trebuie să fie sursa pentru cadrul legislativ al statului”²⁰. Astfel, spectrul unei zone de influență salafită, iradiind dinspre regiunea Golfului către Nordul Africii, se conturează tot mai serios. Teama unei infiltrări, ideologice și nu numai, a doctrinei salafite, după modelul aplicat cu succes de țări din regiunea menționată în fostele republici sovietice, este tot mai des invocată în analizele specialiștilor²¹. La fel de interesant va fi de urmărit jocul pe care Egiptul, în calitatea sa de exponent al revoluției arabe și al guvernării inspirate de islamismul moderat al Fraților Musulmani, îl va face în eterna rivalitate regională cu Arabia Saudită care, la rândul său, nu va precupeți să folosească arma salafită în acest *dans* al intereselor regionale. Sunt voci din spațiul public arab care explică vizita în Iran ca un pas făcut de Egipt în acest dans al echilibrelor regionale pentru a demonstra Riyadului ca există și alte posibilități de cooperare în zonă. Pe de altă parte, inițiativa Egiptului de pace pentru Siria este interpretată și ca o încercare a lui Muhammad Mursi de a nu lăsa tot spațiul de influență Arabiei Saudite și Iranului (prima fiind principalul suporter la opoziției

²⁰ Citată de Robin Wright în articolul *Don't fear all Islamists, fear Salafis*, publicat în „The New York Times” pe 19 august 2012 (www.nytimes.com)

²¹ Cf. Robin Wright, *Don't fear all Islamists, fear Salafis*, „The New York Times” , 19 august 2012 (www.nytimes.com)

siriene, cea de-a doua a regimului Asad). Creșterea influenței salafite în rândurile opoziției siriene este tot mai des denunțată, alături de exprimarea cât mai răspicată a îngrijorării pentru soarta celorlate comunități religioase care trăiesc pe teritoriul sirian. Într-un interviu pentru *Le Figaro*²², generalul libanez Sayyed Jamil, de altfel simpatizant al regimului Asad, atrage atenția asupra pericolului reprezentat de dezmembrarea statului sirian și de consecințele pe care această situație le-ar avea asupra celorlalte comunități religioase, în special cea creștină.

Evenimentele recente legate de apariția filmului „Inocența musulmanilor”, producție artistică americană considerată defăimătoare la adresa religiei islamice și a fondatorului acesteia, profetul Muhammad, au dovedit capacitatea de reacție și de mobilizare a elementelor salafite aflate în opoziție deschisă la guvernarea islamistă moderată din principalele țări arabe post-revoluționare. Dincolo de alte obiective pe care autorii filmului și le-au propus, există fără îndoială un aspect adiacent pe care apariția peliculei nu l-a avut, cel mai probabil, în vedere. Este, în cazul Egiptului cel puțin, după episodul de debolețe securitară din Sinai, un moment în care președintele Mursi și guvernul său au trebuit să facă față unei provocări majore de securitate. Asigurarea securității misiunilor diplomatice străine face parte dintre obligațiile absolut indiscutabile în cadrul relațiilor bilaterale dintre state, iar atacul asupra ambasadei americane la Cairo a fost o secvență care nu va trece fără urmări în relația dintre Cairo și Washington. Prima consecință este chiar punerea în discuție a capacității autorităților de la Cairo de a governa. De altfel, problema reprezentată de mișcarea salafită și de capacitatea acesteia de a mobiliza și îngrijorează tot mai mult pe reprezentanții islamului politic moderat, aflați la guvernare în țările arabe în care revoluțiile au avut succes. De curând, președintele tunisian, Moncef Marzouki a calificat mișcarea radicală salafită, într-o declarație pentru cotidianul *Al-Hayat*²³, ca fiind „un cancer” pentru societatea arabă în transformare, avertizând asupra pericolului extinderii către țările din Nordul Africii a rețelelor teroriste care acționează în zone precum Afghanistanul și Pakistanul. Prin urmare, islamul radical continuă să reprezinte o miză de securitate socială internă, dar și de stabilitate regională, și pentru

²² Cf. Renaud Girard, *Sayyed: L'ecroulement de la Syrie sera catastrophique*, interviu publicat în „Le Figaro”, ediția electronică din 3 septembrie 2012 (www.lefigaro.fr/international/)

²³ Cf. <http://alhayat.com/>, consultat pe 2 octombrie 2012.

noile guvernări din țările *primăverii arabe*, așa cum până nu demult același islam radical reprezenta pentru regimurile arabe răsturnate principala provocare de securitate, dar și argument în menținerea alianței cu principalele puteri occidentale.

O altă provocare, am zice esențială pentru viitorul societății egiptene, o constituie procesul de elaborare a textului constituției în jurul căruia sunt deja dezbateri aprinse. Fără îndoială, o temă de urmărit.